

BUHÛRİZÂDE MUSTAFA İTRÎ'NİN HÂNENDELİĞİ, BESTEKÂRLIĞI VE TÜRK MÛZİĞİ MAKAMLARINI KULLANMA TEKNİĞİ

Ferdi KOÇ*

Özet

Türk Mûsikîsinin önemli bestekârlarından biri olan Buhûrizâde Mustafa İtrî, XVII. yüzyılın ikinci yarısında ve XVIII. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamıştır. Bu dönemde mevlevîhâneler Türk müziği alanında konservatuvar vazifesini yerine getirmekteydi. İtrî, doğduğu evin yakınındaki Yenikapı mevlevîhânesine intisab etmiş ve buradan mûsikî sahasında dönemin üstadlarından dersler almıştır. Bu üstadlar Nasrullah Efendi, Koca Osman, Galatalı Osman Vehbi Çelebi ve Derviş Ömer olup dönemin kıymetli mûsikîşinaslarıydı. Sâlim tezkiresinde İtrî'nin hânendeliği o derece güzel ki yanında kimsenin hânendelik yapmaya tevessül etmediği rivayet edilmiştir. İtrî ayrıca Enderûn'da mûsikî fasıllarını yönetmiş, icrâ etmiş ve burada dersler vermiştir. Türk müziği tarihinde esas olarak İtrî bestekârlığı ile hakettiği üne kavuşmuştur. Yılmaz Öztuna 2000'den fazla eser bestelediğini söylese de araştırmamızda ancak 36 eserine ulaşılabilmektedir. İslâm âleminde tüm müslümanlar tarafından icrâ edilen Segâh Tekbir ve Salât-ı Ümmiye gibi eserleri ününe ün katmıştır. İtrî, 50 civarında makamda bestelediği eserlerde makamları karakterlerine uygun yapıda üst seviyede kullanmış bu da bestelerinin kalıcılığını sağlamıştır. Kullandığı makam, melodi, güfte ve usûl uyumuna döneminde çok az bestekârda rastlanılmaktadır. Yaptığımız çalışmada Buhûrizâde Mustafa İtrî'nin hânendeliği ve bestekârlığı Türk müziği kaynakları araştırılarak incelenmiş; Türk müziği makamlarını kullanma tekniği ise eserlerinin makam ve usûl yapısı göz önüne alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Itrî, Türk Müziği, Makam, Bestekârlık.*

---

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Müziği Bölümü

Buhûrîzâde Mustafa İtrî's Singing, Composing And Using Technique Of Turkish Music Maqams

Abstract

Buhûrîzâde Mustafa İtrî, One of the most important composers of Turkish music, lived in the second semester of the XVII century and the first quarter of the century of XVIII century. During this period, Mevlevi Lodges functioned in duty of Turkish music conservatory. İtrî participated in Yenikapı Mevlevî Lodge near the house where he was born. He took music lessons from this Mevlevi Lodge in the period of the masters of music. These important masters is: Nasrullah Efendi, Koca Osman, Galatalı Osman Vehbi Çelebi and Derviş Ömer. In Salim's Tezkire, it has been rumored that he was so beautiful singer that nobody wanted to sing a song. He also has directed the musical Fasil in Enderûn, performed fasıl's singing and gave music lectures in here. In the history of Turkish music, he mainly has gained reputation it deserved with a composer İtrî. We could reach 36 works in our research, Although Yılmaz Öztuna has said more than 2000 works, His works as Segah Tekbir and Salat-ı Ümmiye, being performed by all Muslims in the Islamic world, has added to his fame. he have used maqams at highest level in his works he composed in around 50 maqams that led to permanence of his works. According of maqam, melody, lyrics and rhythm he used in his era are seen in very few works. Buhûrîzâde Mustafa İtrî's singing and composing has been studied by researching Turkish music sources in my article; however, using his techniques of Turkish maqams were examined by taking into account structure of maqam and rhythm.

Keywords: *İtrî, Turkish Music, Maqam, Composition.*

Giriş

Büyük şâirimiz Yahya Kemâl'in İtrî şiirinde tavsif ettiği gibi öz mûsikîmizin pîr'i olarak kabul edilen Buhûrîzâde Mustafa İtrî 1640-1711 yılları arasında İstanbul'da yaşamıştır. Osmanlı devrinde IV. Mehmed, II. Süleyman, II. Ahmet, II. Ahmet, II. Mustafa ve III. Ahmet devirlerini idrâk etmiştir. Özellikle Sultan IV. Mehmed ve Kırım Hânı Gazi Giray'ın takdirlerini kazanmıştır. İtrî'nin doğduğu evinin Yenikapı mevlevîhânesine yakın olması münasebetiyle devrin meşhur üstadlarının olduğu mevlevîhâne kıymetli üstaplardan feyz almıştır (Özcan 1999, s.220).

Nazmi Özalp, Buhûrîzâde'nin güzel kokularla olan münasebetlerinden dolayı İtrî mahlasını aldığı ve buhûrîzâdeliği ise babasının ya da dedelerinden birinin İstanbul'un büyük câmilerinden birinde buhurcu olabileceğini söylemiştir (Özalp 2000, s.410).

Mûsikî sanatında mahir olan Mustafa İtrî'nin bu sahadaki ustalığı eserlerinden açıkça anlaşılmaktadır. Segâh mevlevî âyini, Rast Na't-ı Mevlânâ gibi eserler bestelemesi mevlevîliğe olan bağlılığını ortaya çıkarmaktadır. Ney üflemeyi de mevlevîhanedeki neyzen dervişlerden öğrendiği rivayet edilmektedir. Fakat İtrî'nin esas şöhreti hânendelik ve bestekârlık alanındadır.

İtrî iyi bir mûsikî eğitimi görmüştür. Eğitimini zamanın konservatuvarı niteliğindeki Yenikapı mevlevîhânesinde Nasrullah Efendi, Koca Osman, Galatalı Osman Vehbi Çelebi ve Derviş Ömer gibi hocalarından tamamlamıştır (Gürpınar 1991, s.5). Hafız Post'un İtrî'nin hocası olduğu kuvvetle muhtemeldir. Çünkü ikisinin de eserlerine bakıldığında birbirine yakın üslupta olması, ayrıca Hafız Post'un güfte mecmuasında İtrî'nin eserlerinin olması İtrî'nin hocası olduğu iddiasını doğrular niteliktedir (Gürpınar 1991, s.4). Ayrıca beşyüzden fazla eser besteleyen Küçük İmam olarak bilinen devrin çok iyi bestekârı Mehmed Efendinin İtrî'nin hocası olarak tahmin edilmektedir (Özcan 1999, s.220).

XVI. asrın meşhûr mûsikîşinas ve bestekârlarından Şeyh Abdül Ali Efendi, Hatip Zâkiri Hasan Efendi ve Gazi Giray Han İtrî'nin müzik zevkinin oluşmasında önemli katkıya sahiptirler. Meşhûr bestekâr Hafız Post olarak bilinen Mehmed Çelebi, Çömlekçizâde Recep Çelebi ve Derviş Ali Şiruganî İtrî'nin mûsikîşinaslığını etkileyen sanatkârlardır. Diğer taraftan Enfî Hasan Ağa, Ali Ufkî Bey, Kantemiroğlu olarak bilinen Prens Dimitri Kantemir, Kara İsmail Ağa, Seyyid Nuh, Solakzâde ve Şerif Çelebi'de İtrî'nin çağdaşı klâsik Türk müziğinin zirvedeki bestekârlarındandır.

İtrî, Sâlim tezkiresinde mûsikî fenninde yüce makamlı hoca olarak zikredilmiştir (Karabaşoğlu 2012, s.92). İtrî'nin özellikle Enderûnda ders verdiği düşünülmektedir. Sarayda başhânende ve icrâ heyeti şefi olarak görev yapmış, câriyelerin mûsikî hocası olmuştur.

Baki Süha Ediboğlu'nun "Ünlü Türk Bestekârları" isimli eserinde İtrî'nin hoca olarak da pek fazla titiz, asabi ve affetmez mizaçlı olduğu, mûsikî'ye gönülden bağlı ve sabırlı talebelerin ondan istifade edebildiğini kaydetmiştir (Ediboğlu 1962, s.9). Bunun en mühim örneği "Geldi cevher tîği ateş-bârına âyineden" mısraı ile başlayan eviç kârçe bestekârı Ebu Bekir Ağa'dır.

İtrî, Ayrıca padişaktan esirciler kethûdâlığını istemiş, bu görevi istemesindeki amacının farklı ülkelerden gelen esirlerle münasebet kurarak onların mûsikîleri hakkında bilgi sahibi olmak düşüncesinde olduğu müzikologlar tarafından kabul edilmektedir (Gürpınar 1991, s.V).

Itrî'nin hafızlığı ve neyzenliği hususunda müzikologlar çelişkili ifadelerde bulunmuştur. Bu konuda İsmail Baha Süreلسan, “Neyzenliği belki tartışılabilir fakat Segâh Tekbir, Mevlevî Âyini, Salât-ı Ümmiye, İlâhî, Tevşih gibi pek kıymetli eserlerin bestekârı olması hasebiyle hafızlığı kuvvetli ihtimaldir” demiştir (Süreلسan 1977, s.4).

Hânendeliği

Atrabü'l-âsâr'ın yazarı Şeyhü'l-islâm Es'ad Efendi Itrî'nin sesinin güzel olmadığını söylemektedir. Diğer taraftan Safâyî ve Sâlim tezkirelerinde ise padişahın huzurunda düzenlenen mûsikî fasıllarında Itrî'nin sesinin o kadar güzel ki diğer hânendelerin ağzını açmaya cesaret edemediği ve devrin gulam şâdisi olarak kabul edildiği rivayet edilmektedir (Karabaşoğlu 2012, s.92-93).

Itrî'nin hanendeliği, devrinde mükemmel olarak değerlendirilmektedir. Sâlim tezkiresinde Itrî'nin eser icrâ ederken perde baskılarındaki hâkimiyeti, sesinin yüksekliği, melodilere hâkimiyeti o kadar usta ki 9-10 kişiyle yapılacak faslı tek başına idare edebilecek kabiliyete sahip olduğu ve bu sebeple herkesin onu dinlemeye hevesli olduğu kaydedilmiştir.

Bestekârlığı

Yılmaz Öztuna, Itrî'nin 1000'den fazla, hatta bazı kaynaklara göre 2000'den fazla eser bestelediğini ve aynı zamanda Saadettin Nüzhet Ergun'un Itrî'nin güftesi olup, bestekârı belli olmayan lâ-dinî 347 eseri toplayıp yayınlamadığını rivayet etmektedir (Öztuna 1990, s.376).

Sonuç olarak Öztuna, Itrî'nin 42 eserinin notasını tespit etmiş, fakat Haldun Gürpınar'ın yaptığı yüksek lisans çalışmasında ve bizim yaptığımız bu çalışmada 36 eserine ulaşılabilmiştir. Bu eserlerden 10 tanesi dinî, diğer 26 tanesi Lâ-dinî'dir. 10 dinî eserinden 1'i tekbir, 1'i salat-ı ümmiye, 1 Na't-ı mevlânâ, 1 Âyin, 4 Tevşih, 2 İlâhî; 26 Lâ-dinî eserinden 3'ü saz eseri olup bunlar: 2 peşrev 1 saz semâisi'dir; diğer eserlerinin form olarak tasnifi şöyledir: 1 kâr, 13 beste, 7 ağır semâî, 2 yürük semâî.

Itrî'nin elimizde olan 17 makamdaki bu eserlerini acemaşiran, bayâti, besteniğâr, bûselik, düğâh, hisâr, irak, ısfahan, mâhur, nevâ, nikriz, nühüft, pençgâh, rahatü'l-ervâh, rast, rehâvî, segâh makamında bestelemiştir. Öztuna'ya göre ise elimizde olmayan bütün eserlerini de kattığımızda toplam 50 civarında makam kullanmıştır (Öztuna 1990, s.376).

İtrî bestelerinde sofyân, yürük semâi, düyek, aksak semâi, sengin semâi, devr-i revân gibi basit usûllerin yanında zencir, darbeyn, muhammes, hafif, darb-ı fetih, devr-i kebir, nim sakil, çenber, fahte, fer, berefşan ve darb-ı türkî gibi mürekkep usulleri de kullanmıştır.

İtrî eserlerinin çoğunun güftesini kendisi yazmakla beraber, Hz. Mevlânâ, Bakî, Nâbî, Hafız Şîrâzî, Şeyhülislam Yahya, Hanif, Sultan I. Ahmed, Sultan II. Mahmud, Ömer Ruşeni Dede, Hasan Efendi (Kenzi), Nef'i, Enveri gibi şâirlerin sözlerini de kullanmıştır.

Türk Müziği Makamlarını Kullanma Tekniği

İtrî'nin bestelediği eserlerde makamları nasıl kullandığını makamların alfabetik sıralamasına göre incelemeye başlarsak;

Acemaşîran makamını “Bileydi dil gibi dilber” mısraı ile başlayan yürük semâi formunda bestelediği eserde kullanmıştır. Mûsikîmizdeki klâsik üslubun temellerini atan İtrî acemaşîran makamını terkîb edilme mahiyetine uygun bir şekilde kullanmıştır. Yani önce acem makamını işlemiş, daha sonra acemaşîran perdesinde çargâh dizisiyle karar vermiştir. Bu eserin farklı bölümlerinde İtrî karcığar, çargâh'da nikriz ve nevâ'da zirgüleli hicaz kullanarak ustalığını göstermiştir. Bu makamı kullanma tekniğiyle kendisinden sonra gelen bestekârlara örnek olmuştur.

Bayatî makamını beste formundaki eserinde asli karakterine uygun olarak kullanmış, nevâ perdesindeki hicaz çeşnisini ve çargâh'da nikriz ve acem'de çargâh çeşnisini ustalikle göstererek bayatî eserin meyanında o devirde pek rastlanılmayan yerinde nihâvend geçkisi yapmıştır.

Bestenigâr makamını beste formunda bir eserinde ve segâh âyinin 3. selamında müstakil olarak kullanılmıştır. Bu makamı karakteristik yapısındaki gibi sabâ çeşnisinin üstünde ırak perdesinde segâh kararlı işlemiştir. Makamın seyrindeki nevâ perdesini nevâ perdesi üzerinde bûselik kullanarak ustaca göstermiştir.

Bûselik makamını beste formundaki eserinde olduğu gibi eski kullanılan yapısına uygun kullanmıştır. Yani hüseyinî perdesinde pek fazla kalış göstererek, hüseyinî'de kürdi ve uşşak çeşnileriyle işlemiştir.

Dügâh makamını dügâh üzerinde sabâ çeşnisinin üstünde zirgüleli hicazlı şekliyle kullanmıştır fakat beste formundaki eserinde dügâh perdesini segâh perdesi olarak kabul edip segâh'lı çeşni göstermiştir. Bu da İtrî'nin bestecilikteki üst düzey kabiliyetinden kaynaklanır.

Hisar makamını Itrî elimizdeki bir beste ve iki ağır semâî formundaki eserlerinde işlemiştir. Hisar makamı bestesi zor makamlardan birisidir. Seyrindeki düğâh-hüseynî köprüsünün kullanımının yeri ve zamanı çok zordur. Ayrıca buradaki uşşak perdesi tiz bölgeye seyredirken buseliğe yakın olarak tizleşir, karara dönerken uşşak çok fazla pest kullanılmaz. Hüseynî perdesindeki zirgüleli hicaz kullanımı ve bunun hisar makamının kararıyla bağdaştırılması pek güçtür. Hisar makamının anlattığımız bu zor özelliklerini Itrî ustalıklı göstermiş ve bestelediği eserler ders alınacak niteliktedir.

Irak makamını ağır semâî formundaki bir eserinde kullanmıştır. Bu makamın eser içindeki kullanımı uşşak ve irak'taki segâh çeşnisi gayet uyumlu ve mahirâne kullanılmıştır. Eserin meyan kısmında nişâbur ve hicaz geçkisi yapmıştır.

İsfahan makamını uşşak yapısı içinde nişâbur geçkili olarak bilindiği şekliyle beste formundaki zencir ikândaki eserinde kullanmıştır. Buradaki nişâbur ve uşşak melodik örgüyü ustaca kullanmıştır. Eserin birinci cümlesinde ilginç bir şekilde seyri irak perdesi kararına kadar indirerek Irak makamı geçkisi yapmıştır. Meyan bölümünde eviç perdesinde segâh ve yerinde nişâbur geçkilerini göstermiştir.

Mâhur makamını bestelediği beste ve ağır semâî formundaki iki eser kullanmıştır. Bu makamda mâhur makamı bilindiği şekliyle kullanılmış fakat günümüzdeki haliyle olan iki önemli farkı, günümüzdeki mahurda bazen gerdaniye kalıpların ardından hüseynî kalıpları yapılmakta, Itrî ise burada çok ilginç olarak eviçte segâhlı ve yerinde nişâbur'lu kalışı duyuma rahatsızlık vermeden dâhiyane tavrı ile yapmıştır. Diğer taraftan mâhur eserlerinin meyanlarında yapılması güç olan sabâ geçkiler yapmıştır.

Itrî, Nevâ makamının en popüler olan eserlerinden klâsik mûsikîmizin abide eseri kâr'ın da göstermiştir. Kanaatimizce nevâ makamı öğrenilecekse nevâ kâr kesinlikle meşk edilmelidir. Kâr formunun gelenekselmiş yapısı olarak esere terennümle başlanır. Itrî bu eserde farklı olarak esere güfteyle başlamıştır. Bu eserin popüler olmasındaki en önemli husus da kanaatimizce klâsik mûsikîmizin oldukça riskli olup, ustaca kullanıldığında pek zevk veren makam ve usul geçkilerinin güfteyle uyumlu olarak işlenmesidir. Sonraki dönemlerde bazı hocalar kötü seviyedeki müzikaliteye sahip öğrencilerini iyi seviyeye getirme aracı olarak nevâ kâr'ı kullanmıştır.

Nikriz makamını Itrî beste formunda yaptığı elimizde tek eserde işlemiştir. Bu eserde de Nikriz makamını ustaca ve arada bir makam canbazlığı

dediğimiz oyunlarla yapılması pek mümkün olmayan geçkileri bu eserde göstermiştir. Bunların en önemlileri daha eserin başında nikriz başlayıp, eviç perdesinde segâhı ustaca göstermiş, mâhur ve zâvil çeşnileriyle birlikte tekrar nikrize dönmüştür. Makamın diğer özelliklerini aynen kullanmıştır.

İtrî Nühüft makamında iki beste, ağır semâî, ilâhi, peşrev ve saz semâîsi formlarında eserler bestelemiştir. Günümüzde Nühüft makamı pek fazla dinlenilmeyen makamlar sınıfındadır. Nühüft makamının dinleme zevki için İtrî'nin eserlerinden istifade edilebilir. Nühüft makamı karakter olarak yerinde uşşak, hüseyinî ve nevâ seyirlerinin ardından dügâh'da rast ya da bûselikle birlikte yegâh'da rast yapıp. hüseyinî aşıranda uşşaklı karar eder. İtrî'de makamı eserlerinde buna uygun işlemiştir fakat eserlerinin bazı yerlerinde nevâ'da zirgüleli hicaz, eviç'te segâhlı kalıplar yapmıştır.

Pençgâh makamında İtrî'nin elimizde 2 beste ve bir tevşih'i mevcuttur. Pençgâh makamı, nevâ ve rast çeşnilerinin birlikte kullanılmasından mürekkeptir, ancak rast perdesinde rast, dügâh, bûselik, nim hicaz ve nevâ'dan oluşan pençgâh beşlisi kullanılarak makam kimlik kazanır. İtrî de bu tanıma uygun eserler bestelemiştir.

Rahatü'l-ervâh makamında İtrî beste formunda eser yapmıştır. Rahatü'l-ervâh makamı yapı olarak hicaz çeşnisini işleyip sonunda ırak perdesinde segâhlı karar eder. Bu eserde İtrî usta üslubunu kullanıp, farklı olarak esere zirgüle'li hicaz yapıp ırak'ta segâh'lı karar yapmıştır. Eser içinde uşşak'lı ve muhayyer'li geçkiler kullanmıştır.

Rast makamında İtrî iki tevşih, ağır semâî, peşrev ve meşhur na't-ı mevlânâ'yı bestelemiştir. İtrî rast makamında yaptığı eserlerde çoğunlukla eser girişlerinde uşşak'lı ve nişâbur'lu geçkiler yapmıştır. Özellikle na't-ı mevlânâ isimli eseri ise mevlevî âyinleri başında okunması hasebiyle haşmetli ve dahiyânedir.

Rehâvî makamında İtrî'nin biri tevşih diğeri beste formunda iki eseri mevcuttur. Rehâvî makamı yapı olarak rast'a yakın bir makamdır. Rast'ın yegâh perdesindeki genişlemesinin gösterilmesiyle ortaya çıkar. İtrî eserlerinde de bunu kullanmıştır. Ayrıca eserlerinde segâh, yerinde ve hüseyinî'de sabâ çeşnilerini kullanarak eserlerine farklı bir lezzet katmıştır.

Segâh makamında İtrî gerek dinî gerek lâ-dinî mûsikîmizde meşhur ve çok önemli yer teşkil eden eserler bestelemiştir. Bu eserler onun ününe ün katmıştır. Segâh Tekbîr, Salât-ı Ümmiye, Mevlevî Âyini, “Tut-i mucize gûyem ne desem laf değil” mısraı ile başlayan yürük semâîsi, “Der mevc-i perişan-i

imâ fâsıla nist” mısrasıyla başlayan ağır semâisi onun bestekârlık kudretinin en önemli timsallerindendir. Örnek olarak tekbirde segâh’ın yedeni olan kürdi perdesinden düğâh perdesine bağlantılı kalışı, ağır semâinin meyanında eviç evcara makamlarının kullanımı, mevlevî âyininin dört selâmında da kullandığı melodik motifler fevkalâdedir. Âyin’in kararı uşşaklı olarak düğâh perdesinde olup, ardından son peşrev ve son yürük semâî eklenir.

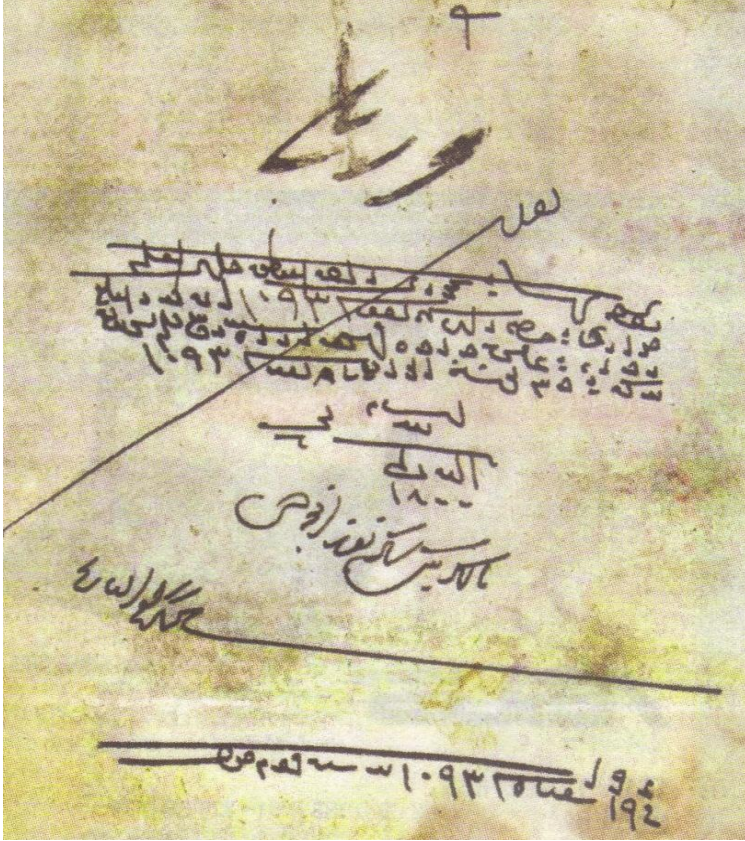
Sonuç

Itrî’nin bestelediği bu eserlerin bestecilik yönünden en bariz, tartışmasız ve popüler örnekleri başta segâh tekbir, salat-ı ümmiye, segâh mevlevî âyini, rast na‘t-ı mevlânâ, nevâ kâr, hisar, nühüft, pençgâh, rast, ısfahan beste ve ağır semâîler ayrıca çok bilinen “tuti-i mucize guyem ne desem laf değil” sözleriyle başlayan segâh yürük semâîsidir. Itrî bestecilikteki dehasını bu eserlerde açıkça ortaya koymuştur. Buradan çıkaracağımız sonuçla Itrî’yi Türk müziği makamlarını çok iyi kullanan makam virtüözü olarak değerlendirebiliriz.

Ekler

1- Tarihçi-Gazeteci Murat Bardakçı, Topkapı Sarayı'nın haremindeki cariyelere İtrî'nin mûsikî yaptığını gösteren, Temmuz 1682 maaşı olan günlük 60 akçeden 1800 akçenin ödenmesi için saraydan hazineye gönderilen hazine tezkeresi belgesini yayınlamıştır. Şudur:

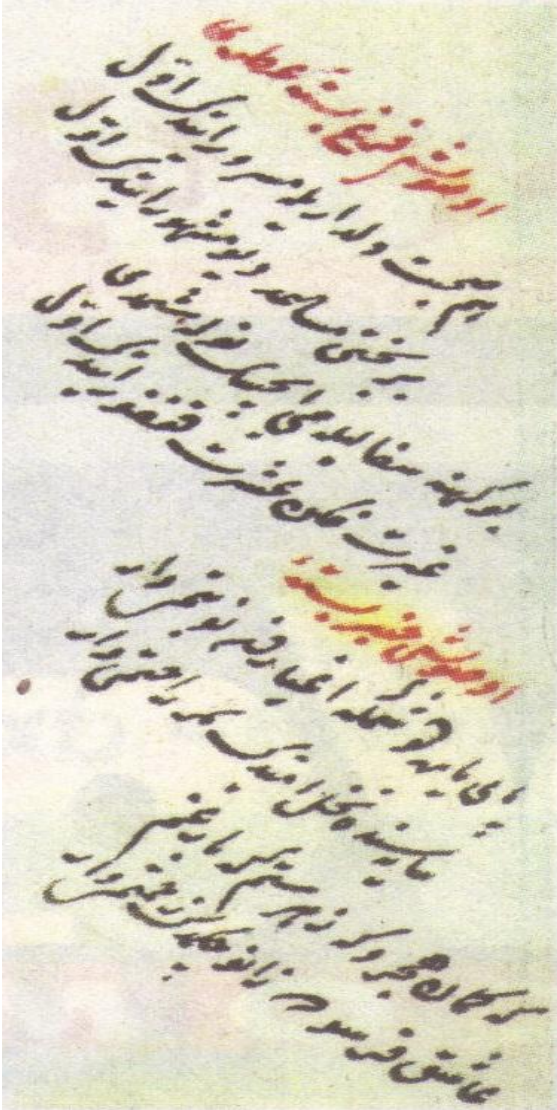

¹ Şöyle yazılı: "Veile. Nukilet. Becih-et-i nafaka bahâ-i Buhurizâde Mustafa Çelebi mu'allim-i cevârî-i hassa vâcib şeh-r-i Receb sene 1093 in kadar meblağ an-hızâne-i âmire dâde fermûd. Ez-ân sebab ki an-cânib-i kalem-i teşrifât tezkire-i hazine nüvişte. El-vâki ' fî 8 Receb sene 1093. Eyyâm 30, fî 60, yekûn 1800. Yalnız 1800 akçedir. Tahrîren fî't-tarih, an-hızâne, fî 19 Şaban sene 1093 be-dest-i merdum-i hod."- [Ekler kısmındaki bu üç belge Murat Bardakçı'nın 06.05.2012 tarihinde Habertürk gazetesindeki 28. sayfasındaki yazısından alınmıştır.]

2- Bu belge Murat Bardakçı'nın yayınladığına göre Hafız Post ile müştereken yazdıkları güfte mecmûasının tezhipli fihrist sayfası:

بازار	بازار	بازار	بازار	بازار
بازار	بازار	بازار	بازار	بازار
بازار	بازار	بازار	بازار	بازار
بازار	بازار	بازار	بازار	بازار
بازار	بازار	بازار	بازار	بازار
بازار	بازار	بازار	بازار	بازار

3- Kendi elyazısıyla Pençgâh makamındaki çok meşhur iki eserinin güftesi ; "Hem sohbet-i dildâr ile mesrûr idik evvel" ve "Pây-i yâre düşmeğe ağıyardan nevbet mi var ?"

Kaynakça

- Bardakçı, Murat, "İtri", Habertürk Gazetesi [s.28], 06.05.2012, İstanbul.
- Ediboğlu, Baki Süha, Ünlü Türk Bestekârları, Ak Kitabevi, 1962, İstanbul.
- Gürpınar, Mehmet Haldun, Buhûrizâde Mustafa İtrî Efendi Hayatı, Nevâ Kâr'ın Makam Olarak İncelenmesi ve Elimdeki Notası Mevcut Eserleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991, İstanbul.
- Karabaşoğlu, Cemal, Lâle Devri Mûsikîşinâsları, Kutup Yıldızı Yayınları, 2012, İstanbul.
- Özalp, Mehmet Nazmi, Türk Mûsikîsi Tarihi, MEB. Yayınevi, I., 2000, İstanbul.
- Özcan, Nuri, "İtrî Efendi, Buhurîzâde", TDV. İslam Ansiklopesisi, 19, 1999, İstanbul.
- Öztuna, Yılmaz, Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, I., 1990, Ankara.
- Sürelsan, İsmail Baha, "İsmail Baha Sürelsan'ın Monografisi", Milli Kültür Dergisi, 4., 1977, Ankara.